

**ŞEYH VEFA VE “YEDİ YILDUZU AHKÂMI”
ADLI RİSALESİ**

*Faysal Okan ATASOY**

ÖZET

Bu çalışma, XV. yüzyıla ait bir metinde, dönemin insanların günlük işlerine gezegenlerin etki ettiğine dair inanışları ele almaktadır. İncelenen metin ŞEYH VEFA adlı astronomi bilginine ait olan 4 yapraklık küçük bir risaledir. Metin Eski Anadolu Türkçesine aittir, müellifin vefatından bir asır sonra kopya edilmiştir. Müellif bu eserinde, gezegenlerin günün hangi saatine nasıl etki ettiği, bu saatlerde hangi işlerin yapılmasının iyi, hangilerinin kötü olacağı; ayın hangi günlerinde hangi işlere kalkışılmasının iyi, hangi işlerin yapılmasının da kötü sonuçlanacağı üzerine düşüncelerini aktarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Astronomi, münecim, kehanet, gezegenler, inanışlar, Şeyh Vefâ.

**SHEIKH VEFA AND HIS TRACTATE WHICH NAMED
“YEDİ YILDUZU AHKÂMI (SEVEN STARS’
ASCENDANTS)”**

ABSTRACT

This study aims to explain some beliefs -which planet control which hour of a day?- of people living in 15th Century, on the strength of a text which belonging to same century Old Anatolian Turkish which is written by SHEIKH VEFA who is an astronomer of this Century. The text is a small tractate which is only 4 leaves. It is duplicated a hundred years later author’s death. In this tractate The Author explains that which planet controls which hour of a day, and doing which one of the routines is better or worse at this auspicious or inauspicious hours or in any day of any months, such as eating, drinking, cutting... etc.; also describes that doing which

* Dr., Uluborlu Cumhuriyet Anadolu Lisesi. foatasoy@hotmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

activities's consequences are better or worse such as hunting, battling, consult with governors... etc.

Key Words: Astronomy, astrologer, soothsaying, planets, occultism, Sheikh Vefâ.

0. Giriş

İnsanların günlük işlerin sonuçlarının ne olacağına dair ihtimalleri görmek istemeleri işlerinin semeresini almak istemelerindedir. İşin nasıl sona ereceğini merak eden insanoğlu bu iş için kimi zaman kahveye, fasulyeye ya da ayasındaki çizgilere kimi zaman da yıldızlara başvurur. Bu işi kendine meslek edinmiş kişilere, gizli veya açık danışıldığı herkesçe bilinir. Fala inanmamak ama falsız da kalmamak üzere insanoğlu eskiden beri yıldızları gözlemiş, buna göre yorumlarını yapmış, takvimini hazırlamış, ekim-dikim, kesim biçim zamanını ayarlamış, yola çıkmaktan ev taşımaya kadar her işinde eskilerin tecrübelerini göz önünde bulundurmuştur. Bu bilgiler, gözlemler ve bu gözlemlerin yorumlanması ile oluşturulmuştur.

Eskilerden kalan tecrübeler, gözlenen gök olgu ve olaylarının arkasında yakın çevrede görülen olaylar kil tabletlere, ceylan derilerine, papirüslere kağıtlara, tapınak duvarlarına yazılmış ve gelecek nesillere bırakılmıştır. Bu kaynaklardan anlaşıldığına göre gözleme dayalı bilgilerle oluşturulan *astronomi* Babil'de kurulan ilk bilim dalı olmuştur. Astronominin ilk bilim dalı oluşuna “incelenen cisim ve olgular[in] basit ve düzenli, sürekli gözleme elverişli (düzenli devreden) hareketler gösterme[si]” (Yıldırım 1983, 19-21) kaynaklık etmiş olmalıdır. Astronomi bilgileri ile toprağı işleme, ekim ve hasat işleri için takvim geliştiren eski medeniyetlerin, bu bilgiler yanında gözlemlerinden hareketle geleceğe dönük yorumlara yöneldikleri ve böylece astrolojinin doğduğu tahmin edilmektedir.

Eski çağlardan beri günlük işlere yön vermek; bir hırsız hakkında, kaybolan bir kişi veya eşya hakkında bilgi edinmek; bir dinin, mezhebin ortaya çıkış gününe, bir şehrin kuruluş gününe veya bir kişinin doğum gününe ve doğum saatine göre geleceğini tahmin etmek gibi amaçlarla yıldızların gözlendiği anlaşılmaktadır. Babil'de, yapılan gözlemler sonucunda elde edilen bilgiler günlük olaylara ilişkin yorumlarla kil tabletlere yazılmış ve bu bilgiler nesilde nesile aktarılmıştır (Nallino 1943, 682-686)¹. Astrolojik bilgilerin Mezopotamya gibi pek çok kültürün harmanlandığı bir bölgede

¹ Ayrıca bk. “Astroloji” *İnönü Ansiklopedisi*, C III., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1948, s. 501-503.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

doğmuş olması, orada var olan kültürlerden değişik unsurlarla zenginleştirilmiş olduğunu göstermektedir (Boyras 2006). Müneccimler Mezopotamya'dan Mısır'a, Asya'dan Avrupa'ya uzun yıllar gözlemlerine ve geleceğe ilişkin yorumlarına devam etmişlerdir. Babil'de yazılan metinlere benzer metinlerin başka kültürleri de dolaştığı görülmektedir.

ARISTOTELES [MÖ 384-321]'in gökyüzündeki yıldızların ve gök olaylarının yeryüzündekilerle doğrudan ilişkisi olduğu görüşü (Nallino 1943, 682), BATLAMYUS (Claudius PTOLEMY [MS 85-165])'un astroloji ile ilgili eseri bilim dünyasını uzun yıllar etkilemiştir. (Yıldırım 1983, 54-55) Türklerde Hunlardan beri *kamların* ve *şamanların* yıldızlara bakarak geleceğe dair yorumlar yaptıkları, günün uğurlu uğursuz saatlerine dair tespitler yaptıkları ve işlerin bunlara uygun saatlerde işlenmesini sağladıkları; İslamî dönem eserlerinde de *Kutadgu Bilig'*den *Tevârih-i Âl-i Selçûk'a Peçevî Tarih'i* ne, *melhemelere* kadar bir çok eserde benzer bilgilerin yer aldığı; Selçuklularda ve Osmanlılarda müneccimlere değer verildiği ve bunların sarayda bulundurulduğu tespit edilmiştir (Boyras 2006, 220-223). Osmanlı tarihinde devlet işlerinin düzenlenmesinde, sefere çıkmaktan sadrazama mühür verilmesine kadar pek çok işin günün uğurlu saatlerinde yapıldığı, bu yüzden de müneccimlere ve muvakkitlere danışıldığı bilinmektedir. Osmanlı öncesinde de “ilm-i nücum” kitaplarında ve “melheme” kitaplarında bunlarla ilgili bilgilere rastlanmaktadır (Pakalın 2004, 616-620)², (Boyras 2006, 42-43). Hem astronom ve hem de astrolog olarak görev yapan müneccimlerin Osmanlı devletinde XV. yüzyılın sonları ve XVI. yüzyılın başlarına doğru devlet teşkilatı içinde yer almaya başladığı tespit edilmiştir (İhsanoğlu 2002, 488-521)³.

Osmanlıda müneccimler ilmiye sınıfından seçilip sarayda görevlendirilmektedir ve astronomiyle ilgilenmektedirler. Astronomi yanında astrolojiyle, takvim ve imsakiye hazırlamakla, hanedan üyeleri ile devlet adamları için zayıçeler hazırlamakla da uğraşmışlardır. Bunlar, sultanların tahta çıkışları, saraydaki düğün ve doğum günleri, kızaktan gemi indirilişi gibi önemli olaylar için uğurlu gün ve saatlerin tespitini yapmışlardır (İhsanoğlu 2002, 510). Müneccimler Güneş ve Ay tutulmalarını, kuyruklu yıldızları, gökte

² İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI'nın *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı* adlı eserinin 369. sayfasından nakledildiği belirtilmiştir. Adı geçen eserin belirtilen sayfasında aynı bilgi mevcuttur. Benzer bir konuyu işleyen başka bir metin yayını için bk. (Arat 1986).

³ Ayrıca bk. (Aydüz 1993); Osmanlı döneminde kullanılan fal, falname ve fal açma çeşitleri için bk. (Şanlı 2003)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

görülen cisimleri izleyip, bunlardan sonra olan zelzeleler ve yangınları tespit etmişler, aralarında bağ olup olmadığına ilişkin yorumlarını saraya iletmışlerdir. Metinlerde devlet işleri için uğurlu gün ve saatlerin tespit edilerek, işlerin buna uygun saatlerde yapılması hususunda görüşlerin yazıldığı görülmektedir (İhsanoğlu ve Kaçar 2002, 483).

Bu çalışma XV'inci yüzyılda yaşamış olan ŞEYH VEFĀ adlı bilgine ait *Yedi Yılduzun Ahkāmı* adlı küçük risaleyi incelemektedir. Metin, dönemin insanların yıldız adını verdikleri gezegenlere bakışlarını yansıtmaktadır. Risale, XVI'ncı yüzyılda istinsah edilmiştir (13 Aralık 1588). Metnin dili Türkçedir. ŞEYH VEFĀ'nın sarayla olan ilişkileri ve devlet teşkilatında münecimlerin yer almaya başlaması XIV. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. Yaşadığı dönemde kendisine hem halk hem de saray tarafından değer verildiği göz önüne alınırsa bu dönemde onun yetiştirdiği öğrencilerin sarayda münecimlik, muvakkitlik yaptığı düşünülebilir. Bu bakımdan önemli olan bu metin, müellifin *Melheme* adlı eserinin bir parçası gibi durmaktadır; çünkü melhemelerde günün uğurlu saatleri, ayın uğurlu/uğursuz günleri, kan aldırma ile ilgili bölümler yer almaktadır (Boyraz 2006). Metinde de yazar, günün hangi saatlerinin uğurlu, hangi saatlerinin uğursuz olduğuna; ayın hangi günlerinin, uğurlu veya uğursuz olduğuna dair bilgilere yer vermiştir. Ayrıca, gezegenlerin günün hangi saatine nasıl etki ettiğini, bu saatlerde hangi işlerin yapılmasının iyi, hangilerinin kötü olacağını; ayın hangi günlerinde hangi işlere kalkışılmasının iyi hangi işlerin yapılmasının da kötü sonuçlanacağını işlemiştir. Bu küçük risaleden tespit edilen inanışlar, benzerine başka kitaplarda da rastlanabilen inanışlardır.

Çalışmanın birinci bölümünde ŞEYH VEFĀ'nın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde *Yedi Yılduzun Ahkāmı* adlı eserde geçen inanışlar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde metnin yazıçevirisi (transkripsiyon) verilmiştir. Eserin hem yazısı ve hem de dil özellikleriyle dil araştırmacılarının işine yarayacağı düşünüldüğünden metnin yazıçevirimi yazım özelliklerini tam verecek şekilde hazırlanmıştır. Dördüncü bölümde küçük bir sözlük yer almaktadır. Beşinci bölümde yararlanılan kaynaklar yer almaktadır.

1. Müellifin Hayatı ve Eserleri:

ŞEYH EBU'L-VEFĀ [Ö. h. 896 / m. 1491]. Asıl adı MUŞTAFĀ BİN AHMED, lakabı MUŞLİHİDDİN'dir; ŞEYH VEFĀ, EBU'L-VEFĀ isimleriyle meşhur olmuştur. Konya'da doğduğu için VEFĀ-İ KONEVİ de denilmektedir. Doğum tarihi bilinmemektedir. 11 Temmuz 1491

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

[h. 4 Ramazan 896]'de İstanbul'da vefat etmiştir. Türbesi İstanbul'da, ismini ondan alan Vefâ semtindedir. Semt adına 2006 yılında bir sempozyum (bilgi şöleni) düzenlenmiş, bilgin'in hayatı ve eserleri ile dönemine ve sonrasına etkileri konularında bilgileri içeren bildiriler bir kitapta toplanmıştır.⁴

ŞEYH VEFÂ, ilk öğrenimini Konya'da tamamladıktan sonra, Edirne'de Debbağlar Camii imamı ŞEYH MUŞLİHİDDİN [1478'de sağ]'e talebe olmuştur. Daha sonra hocasının tavsiyesiyle ʿABDULLATİF KUDSİ [1384-1452] adlı din bilgininin sohbetlerine katılmış ve onun halifesi olmuştur (Camî 1289). BURSALI MEHMED TAHİR EFENDİ, ŞEYH VEFÂ hakkında “Zeyniyye tarikatının ulularından Bursa'da Zeyniler'de medfun bulunan ABDÜLLATİF KUDSİ [1384-1452] hazretlerinin baş halifelerinden kemâlât ve fazîlet sahibi bir zâttır” demektedir (Bursalı 1972, 216). ŞEYH VEFÂ, ilk olarak Konya'da şöhret bulmuş, KARAMANOĞLU İBRAHİM BEY [Ö. 1454]'in de iltifatlarına mazhar olmuştur. Bey, onun adına Konya - Köyceğiz'de bir cami yaptırmıştır. ŞEYH VEFÂ, esas şöhretini elde ettiği İstanbul'a gelmeden önce Hicaz'a gitmiş; fakat bu yolculuğu esnasında Rodos şövalyelerine esir düşmüştür. Kendisini esaretten fidye ödemek suretiyle KARAMANOĞLU İBRAHİM BEY kurtarmıştır. (Erdoğan 1941, 11). Bu tarihten sonra, takriben İstanbul'un fethine rastgelen tarihte İstanbul'a giden ŞEYH VEFÂ, ömrünün sonuna kadar İstanbul'da kalmıştır. Kimi kaynaklara göre FATİH SULTAN MEHMED [1432-1481]'in cenaze namazını kıldırmıştır (Hammer 1989, 205) (Okan 1968, 90) (Hoca Sadeddin Efendi 1992). Taşköprülüzade'ye göre ŞEYH VEFÂ'nın cenaze namazına da SULTAN II. BÂYEZİD [1447?-1512] bizzat katılmıştır (Taşköprizâde 1989, 251-254).

ŞEYH VEFÂ, tasavvuf, fıkıh gibi dînî ilimler yanında fen ilimleri ve edebiyatta (şiir, inşa, belâgat ve fesâhat) da söz sahibi olduğunu gösteren eserler bırakmıştır. Musikî ile de ilgilendiğinden bahsedilmektedir (Taşköprizâde 1989, 251-254). Bugün elde olan eserleri şunlardır:

⁴ bk. *Bir Semte Vefa - Bildiriler* [Ed. N. Bilge ÖZEL İMANOV, Yunus UĞUR], İstanbul 2009, Klasik Yayınları. İçinde Reşat ÖNGÖREN, “Şeyh Vefa'nın Tarihi ve Tasavvufî Kişiliği”, s. 73-88; Avni ERDEMİR-Yavuz BAYRAM, “Şeyh Vefa'nın Manzum Eserlerinde Bulunmayan Türkçe Şiirleri” s. 89-124; Şeyh Vefa'nın Farsça Şiirleri” s. 125-132; Nurettin CEVİZ “Şeyh Vefa'nın Arapça Manzumeleri” s. 133-140; Musa YILDIZ “Sinoplu Safayi ve Vasâyâ-yı Şeyh Vefa Adlı Manzumesi” s. 141-154; Avni ERDEMİR-Yavuz BAYRAM, “Edebi Bir Muhit Olarak Vefa Tekkesi ve Şeyh Vefa'nın Dost ve Müridleri” s. 155-176; Abdurrezzak Tek “Şeyh Vefa'yı Yetiştiren Mürşid: Abdullatif Kudsî” s. 176-210; Mustafa Tatçı “Şeyh Vefa'nın Muhibleri ve Emir Buhari” s. 211-225.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Tasavvuf ve ahlakla ilgili manzum eseri *Maḳām-ı Sülūk*; Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya bölümünde (no: 1853) yer alan Türkçe manzum eseri *Sāz-ı İrfān*; dua, salavat ve zikirleri içeren ve tamamen Arapça olan *Evrād-ı Vefā* (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar bölümü no: 222; Kadızade Mehmed bölümü no: 332)⁵ edebiyat, din, ahlak ve tasavvufu ilgili eserleridir. Bu eserler ve bunlar dışında kalmış eserleri üzerinde de çalışılmıştır.⁶

ŞEYH VEFĀ'nın Astronomi, gökyüzü, yıldızlar ve vakitlerle ilgili dört eseri vardır. Bu eserlerde yıldızlara göre vakitlerin ayarlanması, yıldızların insanlar üzerindeki etkisi ve gökyüzünde gerçekleşen tabii olaylara bağlı olarak yeryüzünde gerçekleşebilecek olaylara ilişkin tahminler/kehanetler yer alır. Değişik kütüphanelerde toplam 46 nüshası tespit edilen *Ruznāme-i Vefā* adlı eseri namaz vakitlerini ve bunların hesaplanmasını gösteren çizelgelerden oluşur; ahkām-ı nücüm kısımları da vardır. En eski nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Yeniler bölümünde (no: 1693) kayıtlıdır (İhsanoğlu 1997, CXXXV). *Risāle fi 'l-Rub^c al-Mucayyab* adlı eserinde Arabî ayların felekler üzerindeki devri işlenmiştir. Eser, Cerrahpaşa Tıp tarihi'nde 336/4 numarası ile kayıtlıdır. Eser hicrî 1178'de istinsah edilmiştir. Talik yazıyla yazılmış olan eser, 24^a-28^a sayfaları arasındadır (İhsanoğlu 1997, 51-54).

Yazarın kehanetlerle ilgili olan *Melheme* adlı eseri harekesiz nesih yazıyla 23 satır olarak hicrî XII. yüzyılda istinsah edilmiştir; müstensihi belli değildir. Eserin tek nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Yeniler bölümünde 302/1 kayıt numaralı kitabın 1^a-51^a sayfaları arasında yer almaktadır. İlk ve son bölümleri eksiktir. Eser, her bölümü ayrı bir ayı işleyen on iki ana bölüme, ana bölümler de kendi içlerinde dört alt bölüme ayrılmıştır.

Mart ayıyla başlayan eser, şubat ayıyla sona ermektedir. Ana bölümlere “bâb” adı, alt bölümlere “melhame” adı verilmiştir. Melhame adlı alt bölümlerde o ayda olabilecek ay tutulması, güneş tutulması, şimşek çakması, ayın etrafında hâle oluşması gibi olayların ardından gerçekleşmesi muhtemel hava durumu, buna bağlı olarak mahsul durumu, insanların ve hayvanların sağlık durumu, halk arasındaki sosyal ve siyâsî olaylar, askerî olaylar veya savaşlar hakkında Çin'den Paris'e, Fas'a kadar geniş bir coğrafyayı ilgilendiren kehanetlerde bulunulmuştur. Bu kehanetlerde yağmurun

⁵ bk. Avni ERDEMİR, *Muslihu'd-din Mustafa İbn Vefa hayatı, eserleri, tesirleri ve manzum eserlerinin tenkidli metni*, Ankara 1999, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi, (Basılmamış).

⁶ bk. *Bir Semte Vefa - Bildiriler* [Ed. N. Bilge ÖZEL İMANOV, Yunus UĞUR], İstanbul 2009, Klasik Yayınları.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yağması, suların artması-eksilmesi, yağmurun çok yağması hâlinde ekinlerin ve yemişlerin çürümesi; az yağması hâlinde kıtlık yaşanması, bunun sonucunda eşkıyanın türemesi, akabinde de ülke genelinde bir güvenlik sorunu yaşanması ve hükümdarın da bundan etkilenmesi gibi değişik tahminlere yer verilmiştir. Hemen her bölümde yalan haberlerin yayılması ve ülkede karışıklıkların oluşması arasında bir ilişki kurulmuştur. Karışıklıkların arkasından doğacak kavgalar, çıkacak çatışmalar, isyanlar ve bunların sonucunda da padişahların durumunun ne olacağı ele alınmıştır.

Bu eserde dikkat çeken inanışlar, ayların insanlar üzerindeki etkisidir. Eski tıp anlayışına göre insanın yapısında bulunan dört unsurun (safra, sevda, dem, balgam) birbirine baskınlığının aydan aya değiştiği, buna bağlı olarak da insan sağlığına etki edebilecek yiyeceklerin neler olduğu, nelerin yenilip nelerin yenmemesi gerektiği, nelerin yapılp nelerden de kaçınılması gerektiği yazılmıştır (Atasoy 2001).

Çalışmada ele alınan *Yedi Yıldızın Ahkâmı* adlı eser, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali bölümü 2795/12'de kayıtlı olup 77^a-81^a sayfaları arasındadır. Eserin dili Türkçedir; talik hatla harekesiz olarak yazılmıştır. 17,5x27,3 (12x21,5) cm boyutlarındadır. 24 Muharrem 997 (13 Aralık 1588)'de AHMED BİN HAYDAR tarafından istinsah edilmiştir. Eser bir giriş ve iki bölümden oluşur. Giriş bölümünde günün saatlerine etki eden yıldızlar anlatılmıştır. Metinde *yıldız* adı verilen yedi gök cismi, *Ḳamer* (Ay), *Zühāḷ* (Satürn), *Müşterī* (Jüpiter), *Mirriḥ* (Mars), *Şems* (Güneş), *Uṭārid* (Merkür) ve *Zühre* (Venüs)'dir. Bu bölümün ardından gelen "bâb-ı diğer" adlı bölümde günün saati hangi yıldızın etkisine girmişse o yıldızın etkisine göre yapılması ve yapılmaması gerekenler sıralanmaktadır. Bundan sonra kan aldırma için ayın uygun (uğurlu) günleri sıralanmıştır. "Bâb" başlıklı bölümde Rûmî takvime göre ayın günlerinin uğuru veya uğursuzluğu; ayın günlerinde yapılacak işler ve yapılmayacak işlerden bahsedilmektedir.

2. İnanışlar

Yedi Yıldızın Ahkâmı'nda günün belli vakitlerine bazı gök cisimlerinin etki ettiği inancına ilişkin bilgilerle başlanmaktadır. Gökte görülen *Güneş*, *Ay*, *Mars* gibi her gök cismi için *yıldız* kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. O dönemde, bugün *gezegen*, *uydu* ve *yıldız* şeklinde ayırımı yapılan gök cisimleri için *yıldız* kelimesi kullanılmaktadır.

Günün vakitleri *sabah*, *kuşluk*, *kuşluk ile öğle ortası*, *öğle*, *öğle namazı vakti*, *öğle ile ikindi ortası*, *ikindi vakti*, *ikindi ile akşam*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

ortası, akşam ortası ile akşam vakti olarak bölünmüştür. Metne göre bu vakitlere hangi gün hangi *yıldızın* etki ettiğini gösteren tablolar aşağıya çıkarılmıştır.

Pazar (yekşenbih)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluktan öğle namazı ortasına	Öğleden ikindi namazı ortasına	İkindiden ikindi ile akşam ortasına	Akşam ortasından Akşam vaktine
	Şems	Zühre	°Uḫārid	Ḳamer	Zühāl

Pazartesi (düşenbih)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluk ile öğle ortasına	Kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasına	İkindi namazı ortasından ikindi vaktine	İkindi vaktinden ikindi ile akşam ortasına
	Ḳamer	Zühāl	Müşterî	Mirrîḫ	Şems	°Uḫārid

Salı (seşenbih)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluk vaktinden kuşluk ile öğle ortasına	Kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasından ikindi vaktine	İkindi vaktinden ikindi ile akşam ortasına	Akşam ortasından akşam vaktine
	Mirrîḫ	Şems	Zühre	Ḳamer	Zühāl	Müşterî

Çarşamba (çeharşenbih)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluk vaktinden kuşluk ile öğle ortasına	Kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasına	İkindi namazı ortasından ikindi vaktine	İkindi vaktinden ikindi ile akşam ortasına	Akşam ortasından akşam vaktine
	°Uḫārid	Ḳamer	Zühāl	Müşterî	Mirrîḫ	Şems	Zühre

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Perşembe (pençşenbih)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluk vaktinden kuşluk ile öğle vaktine	Kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasına	İkinci namazı ortasından ikindi vaktine	İkinci vaktinden ikindi ile akşam ortasına	Akşam ortasından akşam vaktine
	Müşterî	Mirrih	Şems	Zühre	°Uṭārid	Ḳamer	Zühal

Cuma (cum'a)	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşluk vaktinden kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Kuşluk ile öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasına	İkinci namazı ortasından ikindi vaktine	İkinci vaktinden akşam ortasına	Akşam ortasından akşam vaktine
	Zühre	°Uṭārid	Ḳamer	Zühal	Müşterî	Mirrih	Şems

Cumartesi	Sabahtan kuşluk vaktine	Kuşlukta öğle ortasına	Öğle ortasından öğle vaktine	Öğle vaktinden ikindi namazı ortasına	İkinci namazı ortasından ikindi vaktine	İkinci vaktinden akşam ortasına	İkinci ortasından akşam vaktine
	Zühal	Müşterî	Mirrih	Şems	Zühre	°Uṭārid	Ḳamer

Metnin “bāb-ı dīger” adlı ikinci bölümünde günün bölümlere ayrılan saati hangi yıldızın etkisine girmişse ona göre yapılması ve yapılmaması gerekenler sıralanmaktadır.

Metnin “bāb” adlı üçüncü bölümünde ayın hangi günlerinde kan aldırmanın iyi, hangi günlerinde kötü olacağına dair inanışlar sıralanmıştır. Ayın ilk on beş günü ve son iki günü kan aldırma için uygun sayılmamış, bu günlerde kan aldırmanın uğrayacakları belalar, hastalıklar sıralanmıştır.

Risaleye göre *kan aldırmanın* uygun olmadığı günler ve bu günlerde kan aldırmanın müptelâ olacakları hastalıklar şunlardır:

Ayın **birinci** gününde kan aldırma, çok sık titreme/seyirme hastalığına, **ikinci** gününde kan aldırma, histeriye; **üçüncü** gününde kan

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

aldıran, türlü türlü hastalıklara yakalanır. **Dördüncü** gününde kan aldıran, kalp sektesinden ölür. Ayın **beşinci** gününde kan aldıran, çok sık titreme/seyirme hastalığına; **altıncı** gününde kan aldıran, mide fesadına; **yedinci** gününde kan aldıran, güçsüzlüğe, iktidarsızlığa, beden zayıflığına; **sekizinci** gününde kan aldıran, ağır hastalıklara yakalanır. **Dokuzuncu** gününde kan aldıran, kalp sektesinden ölür. Ayın **onuncu** gününde kan aldıran, zihin (dimağ) kuruluşuna (bunama?); **on birinci** gününde kan aldıran, şarbon (yanıkara-çabarcuğ çıbanları) hastalığına; **on ikinci** gününde kan aldıran, ağız kokması hastalığına; **on üçüncü** gününde kan aldıran, depresyona (bunaltı – *metinde* kalbi mahzûn ol-); **on dördüncü** gününde kan aldıran, güçsüzlüğe, iktidarsızlığa, beden zayıflığına; ayın **on beşinci** gününde kan aldıran kişi ise yukarıda sayılan hastalıkların çoğuna/hepsine yakalanır. **Yirmi dokuzuncu** ve **otuzuncu** gününde kan aldıran kişi için de “tehlike vardır” denilerek ölümcül hastalık tehlikesi belirtilmiştir.

Risaleye göre *kan aldıranın* uygun olduğu günler:

Ayın **on altıncı** gününde kan aldıran şarbon hastalığından kurtulur. Ayın **on yedinci** gününde kan aldıran bir yıl boyunca hiç hasta olmaz. Ayın **on sekizinci** gününde kan aldıran baş ağrısı derdinden; **on dokuzuncu** gününde kan aldıran felç olmaktan; **yirminci** gününde kan aldıran nezleden kurtulur. Ayın **yirmi birinci** gününde kan aldıran yürek ağrısı çekmez. Ayın **yirmi ikinci** gününde kan aldıran ağız kokusu derdinden kurtulur. Ayın **yirmi üçüncü** gününde kan aldıranın bedeni kuvvetli olur, zayıflık, iktidarsızlık hastalıklarından kurtulur. Ayın **yirmi dördüncü** gününde kan aldıran hastalıklarından kurtulur. Ayın **yirmi beşinci** gününde kan aldıranın zekâsı artar. Ayın **yirmi altıncı** gününde kan aldıran hastalıklarından kurtulur. Ayın **yirmi yedinci** gününde kan aldıran kalp ağrısından kurtulur. Ayın **yirmi sekizinci** gününde kan aldıranın bedeni kuvvetli olur, zayıflık, iktidarsızlık hastalıklarından kurtulur.

Metnin “bâb” adlı dördüncü bölümünde ayın günlerinin uğuru ve uğursuzluğu işlenmektedir. Ayın günlerinin uğurlu oluşu İslam inancına göre peygamberlerin yaratılışına, onların ve kavimlerinin felaketlerden kurtuluşuna; uğursuz oluşu da kavimlerin uğradığı felaketlere dayandırılmaktadır. Risaleye göre ayın uğurlu günleri 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 17., 18., 19., 20., 22., 23., 26., 27., 29., 30.; uğursuz günleri de 3., 13., 16., 21., 24., 25., 28. olarak sıralanmıştır.

Metnin dili yeterince sade olduğundan ve makalenin uzaması istenmediğinden ayın uğurlu ve uğursuz günlerinde yapılacaklar ile yapılamayacaklar hakkında ayrıca buraya bir açıklama alınmamıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

3. Metin

3.1. Metnin dil ve yazım özellikleri

Metnin yazımında Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinden çok Osmanlıca dönemine geçişi yansıtan yazım özellikleri göze çarpmaktadır. Bir kelimenin yazımında aynı satırda bile farklı yazım şekline rastlanabilmektedir:

{+Dir} ekinin eski şeklinde sonunda yer alan geniş zaman III. tekil şahıs {-^or} eki düşmüştür. Yuvarlak okunmasını gerektirecek herhangi bir işaret de (otre veya و) yoktur.

{+A} isim hal eki hep güzel h (ه) ile yazılmıştır. Asıl metinde güzel h (ه) ile yazılan e/a harfleri yazım özelliğinin görülebilmesi için yazı çeviriminde ę / ą harfleriyle gösterilmiştir:

hastaya (خسته به) 78a/ 13; ince işlere (اینجه ایشلره) 78a/ 11.

{+I} isim hal eki bazen y (ی) ile bazen de güzel he (ه) ile biten kelimelerde hemze (ء)'nin güzel he üzerine konmasıyla (هء) gösterilmiştir:

nāzileyi (نازله) 78b/ 9.

İstek kipi eki {-A} ise çoğu yerde elif (ل) ile yazılmış, çok az yerde güzel h (ه) ile yazılmıştır. Metnin yazı çeviriminde bu ikisi arasındaki yazım farkının görülebilmesi için asıl metindeki güzel h (ه) ile yazılan e/a harfleri yazı çeviriminde ę / ą harfleriyle gösterilmiştir:

hastā ola (خسته اوله) 79a/ 11; hastā olā (خسته اوله) 79b/ 6; hayr eřişę (خير اير شه) 81a/ 3.

kaçā (قچه) 78b/ 20, kaçā (قچا) 79b/ 1,

başlaya (باشلايا) 80a/ 16.

bāy ola (باى اوله) 79a/ 20, bāy olā (باى اوله) 80a/ 3.

bula (بولا) 78b/ 17, 78b/ 19; hayr bula 80a/ 21; necāt bula 80a/ 4; ululuk bula 81a/ 9; selāmet bula 80a/ 21, selāmetlik bula 81a/ 1; gānīmetler bula 80a/ 22; şıhhat bula 79b/ 15.
bula (بوله) 78b/ 18, 79a/ 14, 79a/ 21; felāh bula 80a/ 20.

Metinde *gider-* fiilindeki {-Ar-} ekinin yazımında da iki değişik şekil tercih edilmiştir:

giderę (كدره) 78b/ 6; giderę (كدره) 78b/ 9, 78b/ 10.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

{+IIIk} ekinin sonundaki k'nin yazımında, ek aynı kelimeye getirilirken bile iki farklı tavır görülebilmektedir: +IIIk (لك) veya +IIIk (لق).

hastalığı (خسته لغى) katı ola 79a/ 19; hastalığı (خسته لغى) uzak çeke 79b/ 9; hastalık (خسته لق) 79b/ 2; hastalıktan (خسته لكدن) 79b/ 19;

hastalığı (خسته لكى) 80b/ 13; hastalıktan (خسته لكدن) hālāş ola 78b/ 12, hastalıktan (خسته لكدن) kurtulup 79b/ 3, hastalıktan (خسته لكدن) 78b/ 12, 79a/ 14, 79b/ 3; hastalıktan (خسته لكدن) selāmet bula 79a/ 14; dünyālığı (دنیا لكى) 77b/ 13.

kethudālık (كتخدالك) eylemek 77b/ 10, kethudālık (كتخدالق) eylemek 78a/ 6.

Metinde ilgisinin dikkatini çekecek bazı kelime ve kelime öbeklerine rastlanmıştır:

becid tut- 'sıkı tutmak' (*Ve her işi kim becid tuta, gāyete ve nihāyete erişe* 79a/ 10)

biti yazmak (*każi bitisin yazmağa* 80b/ 10)

delim ol- (*Ammā her oğlan ki bu sātde dünyāya gelse dostı-yla ĩyş edici ola; dāimā gönli feraħ üzere ola; ve mālā haris ola; ve ulu işler işlemeğe delim ola* 78a/ 9)

elden gel- (*eliñden geldikçe* 79a/ 3, *elden geldikçe* 79b/ 4)

gider- giderē 78b/ 6. **giderē** 78b/ 9, 78b/ 10.

harām yéyici ve kanlar dökici 'zalim' 78a/1.

koğağan 'çok kokan, pis kokan' (*ağzı koğağan ola.* 78b/ 3)

kullık göstermek 78a/ 7

savaş étmek 78a/ 9

şayruluk 78b/ 11

öğrenmek (*Bu günde toğanuñ tāl'i ta'lim-i ilmē ya'ni ilm öğrenmeğe eyüdür.* 80a/ 2.)

toğrı söyleyici 79a/ 13

uzak çek- (*hastalığı uzak çeke* 79b/ 9)

yarağ görmek (*mevt yarağın görmek* 80a/ 9)

yaramaz 81a/ 4

yārlık étmek 78a/ 17

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yırtıcı (*Her kim bu günde kaçça, dileneç yāhud yırtıcı cānvar yéyē* 80b/ 13)

yüz gör- (*pādišāhlar ve begler yüzün görmek* 77b/ 16)

3.2. Metnin hazırlanışında izlenen yol

Metinde geçen kelimelerin yazı çevirimi yazıda kullanılan harflerin tam olarak gösterilebilmesi için ayrıntılı olarak yapılmıştır. Metin noktalanmıştır. Metinde kullanılan harfler ve işaretler:

é : Kapalı e

ę/a : güzel h (ھ) ile yazılmış /a/ veya /e/

[77a] : Yaprak (varak) numarası

(1) : Satır numarası

[] : Metinde bulunmayan harfleri gösterir.

< > : Metinde fazladan yazılmış harf veya kelimeleri gösterir.

(?) : Şüphe gösterir.

[...] : Okunamayan harf veya kelime bulunduğunu gösterir.

3.3. Yedi Yılduzun Ahkāmı Yazı çevirimi

[77a] (1) **Yedi Yılduzun Ahkāmın Beyān Éder**

(2) Pes dilersen kim bu yedi yılduzun her bir günde birisinin sâ'ati ne vaktidür bileyin, bu nüsha anı beyān éder. (3) Meşelā yekşenbih günü şabāhdan kuşlık vaktine degin Şems'[ün]dür; kuşlıktan öyle namāzinun ortasına (4) degin Zühre'nündür; öyle vaktinden ikindü namāzı ortasına degin 'Ufārid'ündür; ikindü vaktinden (5) ikindü ile ahşām ortasına degin Kamer'ündür; ahşām ortasından ahşām vaktine degin Zūhal'ündür.

(6) Düşenbih gün şabāhdan kuşlık vaktine degin Kamer'ündür; kuşlık ile öyle ortasına (7) degin Zūhal'ündür; kuşlık ile öyle ortasından öyle vaktine degin Müşteri'nündür; öyle vaktinden (8) ikindü namāzinun ortasına degin Mirrih'ündür; ikindü namāzı ortasından ikindü vaktine degin (9) Şems'ündür; ikindü vaktinden ikindü ile ahşām ortasına degin 'Ufārid'ündür.

Seşenbih gün (10) şabāhdan kuşlık vaktine degin Mirrih'ündür; kuşlık vaktinden kuşlık ile öyle ortasına degin (11) hükm Şems'ündür; kuşlık ile öyle ortasına degin <öyle vaktine degin>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Zühre'nüñdür; öyle vaktinden ⁽¹²⁾ ikindü namâzı ortasından ikindü vaktine degin Kamer'üñdür; ikindü vaktinden ikindü ile aḥşâm ⁽¹³⁾ ortasına degin Zühâl'üñdür; aḥşâm ortasından aḥşâm vaktine degin Müşterî'nüñdür.

Çehârşenbih ⁽¹⁴⁾ günü şabâhdan kuşlık vaktine degin °Uṭârid'üñdür; kuşlıktan kuşlık ile öyle ortasına ⁽¹⁵⁾ degin Kamer'üñdür; kuşlık ile öyle ortasından öyle vaktine degin Zühâl'üñdür; öyle vaktinden ⁽¹⁶⁾ ikindü namâzı ortasına degin Müşterî'nüñdür; ikindü namâzı ortasından ikindü vaktine ⁽¹⁷⁾ degin Mirriḥ'üñdür; ikindüden ikindü ile aḥşâm ortasına degin Şems'üñdür; aḥşâm ortasından ⁽¹⁸⁾ aḥşâm vaktine degin Zühre'nüñdür.

Pençşenbih gün şabâhdan kuşlık vaktine degin ⁽¹⁹⁾ Müşterî'[nüñ]dür; kuşlıktan kuşlık ile öyle vaktine degin Mirriḥ'[üñ]dür; kuşlık ile öyle ortasından ⁽²⁰⁾ öyle vaktine degin Şems'[üñ]dür; öyle vaktinden ikindü namâzı ortasına degin Zühre'[nüñ]dür; ikindü ⁽²¹⁾ namâzı ortasından ikindü vaktine degin °Uṭârid'[üñ]dür; ikindüden ikindü ile aḥşâm ortasına ⁽²²⁾ degin Kamer'[üñ]dür; aḥşâm ortasından aḥşâm vaktine degin Zühâl'[üñ]dür.

Cum^a günü şabâhdan ⁽²³⁾ kuşlık vaktine degin Zühre'[nüñ]dür; kuşlıktan kuşlık ile öyle ortasından öyle vaktine degin ^[77b] ⁽¹⁾ °Uṭârid'[üñ]dür; kuşlık ile öyle ortasından öyle vaktine degin Kamer'[üñ]dür; öyle vaktinden ikindü namâzı ⁽²⁾ ortasına degin Zühâl'[üñ]dür; ikindü namâzı ortasından ikindü vaktine degin Müşterî'[nüñ]dür; ikindüden ⁽³⁾ aḥşâm ortasına degin Mirriḥ'[üñ]dür; aḥşâm ortasından aḥşâm vaktine degin Şems'[üñ]dür.

Şenbih ⁽⁴⁾ gün şabâhdan kuşlık vaktine degin Zühâl'[üñ]dür; kuşlıktan öyle ortasına varınca hükm Müşterî'nüñdür; ⁽⁵⁾ öyle ortasından öyle vaktine degin Mirriḥ'üñdür; öyle vaktinden ikindü namâzı ortasına degin ⁽⁶⁾ Şems'[üñ]dür; ikindü namâzı ortasından ikindü vaktine degin Zühre'[nüñ]dür; ikindüden aḥşâm ortasına ⁽⁷⁾ degin °Uṭârid'[üñ]dür; aḥşâm ile ikindü ortasından aḥşâm vaktine degin Kamer'[üñ]dür.

⁽⁸⁾ Bâb-ı Diğer

⁽⁹⁾ Çün bildün ki her yıldız her günün ne sâ^catinde toğar imiş, pes bilmek gerek ki her bir yılduzun sâ^catinde ⁽¹⁰⁾ ne işleyeler; ol dâhî bu nüshada ma^clûm olur.

Çün [sâ^cat] Zühâl'[e] érişe, ketḥudâlık eylemek ⁽¹¹⁾ ve şatu bâzâr étmek ve cüft sürüp ekin ekmek ve geñez işler ⁽¹²⁾ ve düşman-içün tılsım yazmak eyüdü. Ve her oğlan ki bu sâ^catde cihâna gelse °ömri uzun olur ⁽¹³⁾ démişler ve dünyâlığı ḥadden(?) aşâ. Ammâ nikâh

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

étmek ve kimesne ile yār olmak destūr kılmak ve kan⁽¹⁴⁾ almak ve kulağa hacāmat étmek ve hastaya mu'alece eylemek ve pādişāhlar ve begler yüzün görmek ve savaşa⁽¹⁵⁾ varmak ve cenk étmek ve yeñi ton biçmek ve yeñi ton géymek eyü degüldür.

Çün sâ'at Müşterî'ye⁽¹⁶⁾ érişē, nikāh étmek ve dost dutmak ve pādişāhlar ve begler yüzün görmek ve ulu hayırlı⁽¹⁷⁾ işler işlemek ve dost-içün tılsım yazmak ve yeñi ton géymek ve yeñi ton biçmek ve şatu bāzār étmek⁽¹⁸⁾ ve kan almak ve kulağa hacāmat étmek eyüdüdür. Ammā her oğlan ki bu sâ'atde dünyāya gelse şālih ola⁽¹⁹⁾ ve dīndār ola ve şeytān mekrinden emīn ola.

Çün sâ'at Mirrīh'a érişē, savaş⁽²⁰⁾ āletin düzmek gerek, düşman-içün tılsım yazmak ve kan almak ve kulağa hacāmat ve şāzlık⁽²¹⁾ eylemek ve fesād işē amel étmemek ve yārlık eyüdüdür. Ammā pādişāhlar ve begler yüzün görmek ve bir hācet⁽²²⁾ taleb étmek, seferē gitmek ve bāzırgānlık eylemek ve yeñi ton biçmek ve géymek eyü degüldür. Ammā her oğlan ki^[78a]⁽¹⁾ bu sâ'atde dünyāya gele halkuñ malına harīş ola ve harām yéyici ve kanlar dökici ola.

Çün sâ'at Şems'e érişē,⁽²⁾ sefer eylemek ve ulu işlere başlamak ve yeñi ton géymek ve biçmek ve nikāh étmek ve şatu bāzār étmek ve kimesne ile⁽³⁾ dostlık eylemek ve düşman-içün tılsım yazmak eyüdüdür. Ammā her oğlan ki bu sâ'atde dünyāya gelse 'ömri⁽⁴⁾ uzun olur ve devletlü ola. Ammā bāzırgānlık étmek ve düşman-içün tılsım yazmak ve cenk āletin düzmek⁽⁵⁾ eyü degüldür.

Çün sâ'at Zühre'ye érişē, nikāh étmek ve yārlık étmek ve dost-içün tılsım yazmak⁽⁶⁾ ve ululaşmak istemek ve 'avrat er yüzine bakmak ve erler 'avratlar ve hādimler yüzine bakmak ve kethudālık eylemek⁽⁷⁾ ve kan aldurmak ve kullık göstermek ve hastaya mu'alece eylemek ve ot içmek ve yeñi ton géymek ve biçmek eyüdüdür.⁽⁸⁾ Ammā her oğlan ki bu sâ'atde dünyāya gelse dostı-yla 'ıyş edici ola; dāimā gönli ferah üzere ola;⁽⁹⁾ ve mālā harīş ola; ve ulu işler işlemege delim ola; 'ākıl ola. Ammā melūl olmak ve savaş étmek ve āşī olmak⁽¹⁰⁾ eyü degüldür, démişler.

Çün sâ'at 'Utarid'e érişē, in'ām étmek ve şadaķa vérmek ve şeref⁽¹¹⁾ ehlinüñ ve kalem ehlinüñ yüzine bakmak ve ince işlere şürü étmek ve dost-içün tılsım yazmak eyüdüdür.⁽¹²⁾ Ve her oğlan ki bu sâ'atde dünyāya gelse 'ālim ve 'ākıl ve fāzıl ola. Ammā kan almak ve kulağ hacāmat⁽¹³⁾ ve fāl açmak ve hastaya mu'alece eylemek ve ot içmek ve kirlü işler işlemek ve nikāh étmek eyü degüldür.

⁽¹⁴⁾ Çün sâ'at Kāmer'e érişē, hastaya mu'alece eylemek ve ekin ekmek ve bağlar ve bostanlar ta'mīr eylemek ve yeñi⁽¹⁵⁾ ton

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

biçmek ve géymek ve pâdişâhlar ve ulular yüzine bakmak ve avlanmak ve dost-içün tılsım yazmak eyüdüdür. ⁽¹⁶⁾ Ammâ her oğlan ki bu sâ'atde dünyâya gele mâllu ve ni'metlü ola. Ammâ şol gereklü işler işlemek ve nikâh ⁽¹⁷⁾ étmek ve yârlık étmek eyü degüldür, démişler. Bu cümle, müneccimîn kavlidür: *lâ ya'lamu 'l-ğayba illâ 'llâh.*

⁽¹⁸⁾ **Bâb**

Her kim ayuñ işbu günlerinde çan alâ bu zıkr olınan çazâlar zâhir ola. Her kim ayuñ ⁽¹⁹⁾ evvelinde çan aldursa endâmı ditregen ola; ve ikinci güninde aldursa isteriyê mübtelâ ola; ve üçüncü ⁽²⁰⁾ gününde aldursa dürlü dürlü 'illetler 'ariz ola; ve dördüncü gününde aldursa mevt-i müfâcâyâ ⁽²¹⁾ uğraya; ve beşinci gününde aldursa endâmı ditregen ola; ve altıncı gününde aldursa ma'cesi ⁽²²⁾ fâsid ola; ve yédinci gününde aldursa endâmı süst ola; ve sekizinci gününde aldursa müşkil ^[78b] ⁽¹⁾ rencler ve marazlar 'ariz ola; ve tokuzuncı gününde aldursa mevt-i müfâcâyâ uğraya; ve onuncı gününde ⁽²⁾ aldursa dimâğı yâbis ola; ve on birinci gününde aldursa bedeninde çabarcuğ çibanları çıkâ; ⁽³⁾ ve on ikinci gününde aldursa ağız çokağan ola; ve on üçüncü gününde aldursa çalbi maħzûn ola; ⁽⁴⁾ ve on dördüncü gününde aldursa endâmı süst ola; ve on beşinci gününde aldursa iş bu zıkr ⁽⁵⁾ olınan rencler 'ariz ola. Her kim bu günlerde çan aldursa iş bu zıkr olınanlardan ⁽⁶⁾ çurtıla. Her kim ayuñ on altıncı gününde çan aldursa çabarcuğ rencin gidere; ve on yédinci gününde ⁽⁷⁾ aldursa tâ bir yıla degin 'illet görmeye; ve on sekizinci gününde aldursa baş ağırsından emîn ola; ⁽⁸⁾ ve on tokuzuncı gününde aldursa meflûç olmağdan çalâş ola; ve yigirminci gününde aldursa nâzileyi def' ⁽⁹⁾ éde; ve yigirmi birinci gününde aldursa yürek ağırsın gidere; ve yigirmi ikinci gününde aldursa ağız ⁽¹⁰⁾ çokusun gidere; ve yigirmi üçüncü gününde aldursa endâmı kuvvetlü ola; ve yigirmi dördüncü gününde ⁽¹¹⁾ aldursa çayrılığ gide; ve yigirmi beşinci gününde aldursa zekâsı arta; ve yigirmi altıncı gününde ⁽¹²⁾ aldursa çastalıkdan çalâş ola; ve yigirmi yédinci gününde aldursa çalbinden zaħm gide; ve yigirmi ⁽¹³⁾ sekizinci gününde aldursa gevdesi çavî ola; ve yigirmi tokuzuncı ve otuzuncı gününde aldursa ⁽¹⁴⁾ muhâtarâ vardur, démişler.

Bâb

Ay günlerinin çerefine ve nuhüsetine beyân éder.

⁽¹⁵⁾ Ayuñ evvelki günü mübarekdür; çazret-i Haç *calla wu 'alâ* Âdem peygamberi bu günde yaratdı; mübarekdür. Hâşşaten ⁽¹⁶⁾ pâdişahları görmek ve çâcetler dilemek. Ve bâziregânlik çâyette

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

hobdur. Her kim bu günde hasta olsa ⁽¹⁷⁾ tiz hoş ola. Ve her oğlan ki bu günde vücūda gelse selāmatlık bulā ve cümle belādan emīn ola. ⁽¹⁸⁾ Ve her oğlan ki ta^callūme veyā şan^cata vīr, felāh bula. Ve bu günde bir hayvān şatun alsā mübārek ola; ⁽¹⁹⁾ andan çok hayr bula. Ve bu günde dostlara nāme yazmaḡ mübārekdür; ve bir yérden bir āhir yérden bir āhir yére naḡl étmek ⁽²⁰⁾ mübārekdür. Ve bir kimesneden hācet dilemek mübārekdür. Ve bu günde her kim kaçā, bulına. Ve her kim bir yére ⁽²¹⁾ ^cazm eylese tiz érişe.

Ayuḡ ikinci günü mübārekdür; bu günde Haḡ *subḡānahu wa ta^cālā* Hazret-i Havvā'yı ⁽²²⁾ yaratdı. Evlenmek, alup ve şatmaḡ eyūdür. Ve ortaklık ve ödünç vérmek [...] vérmek ḡāyet ^[79a] ⁽¹⁾ hūbdur. Begleri ve pādişahları görmek ve bir kimesne ile dostlık dutmaḡ ve bir yérden bir āhir yére naḡl ⁽²⁾ étmek ḡatı hūbdur. Ve her kim bu günde kaçā, gerü bulına. Ve her oğlan ki bu günde vücūda gelse, selāmatlık bulā.

⁽³⁾ Ayuḡ üçüncü günü ḡatı naḡsdur; eliḡden geldikçe pādişahları görmekten şaḡın. Bir miḡdār şadaḡa ⁽⁴⁾ vér; tā ki bu günün ḡazāsı def^c ola. Ve her kim bu günde hasta ola, üç günē degin hoş olmaz-ısa ⁽⁵⁾ mevti yaḡın ola. Bu günde iş işlemeye ve seferē gitmeye. Ve her kim bu günde kaçā, gerü bulunmaya. Ve almaḡ ⁽⁶⁾ ve şatmaḡ mübārek degüldür. Ve her oğlan ki bu günde vücūda gelse felāh bulmaya. Ve bu günde ⁽⁷⁾ nikāḡ étmemek gerekdür. Ve bu günde buḡdaydan yedügi-çün géydügi tonlarını Ādem'den ve Havvā'dan çıkardılar.

⁽⁸⁾ Ayuḡ dördüncü günü mübārekdür. Çiftlenmek ve her iş ki cümlesi bu günde ola mübārekdür. ⁽⁹⁾ Ve bu günde Ḳābil anadan vücūda geldi. Ve bu günde nikāḡ étmek mübārekdür. Ve bu günde huşūmet ⁽¹⁰⁾ ve cenk étsē zafer bula. Ve her işi kim becid ḡuta, ḡāyetē ve nihāyetē érişe. Ve her kim bu günde kaçā, gerü bulına. ⁽¹¹⁾ Ve her kim bu günde hasta ola, hastaḡıḡı uzun ola. Ammā ot içmek hūbdur. Ve bu günde vücūda ⁽¹²⁾ gelen oğlan şaḡı ola; ve atasına ve anasına ^cāşı ola; ammā gevdesi ve a^czāsı kuvvetlü ve ḡavī ola.

⁽¹³⁾ Ayuḡ beşinci günü mübārekdür; bu günde Hābil dünyāya geldi. Ve her kim bu günde vücūda gelse ḡoḡrı söyleyici ola; ⁽¹⁴⁾ ve Haḡ *ta^cālānuḡ* ḡā^catine ḡābet édicisi ola; ve hastaḡlıktan selāmet bula. Ve her [kim] ki bu günde kaçā, gerü bulunmaya. ⁽¹⁵⁾ Ve bu günde seferē gitmek ve hācet ḡaleb étmek eyü degüldür.

Ayuḡ altıncı günü mübārekdür; huşūşan ⁽¹⁶⁾ çiftlenmek ve ortaklık eylemek ve ödünç vérmek ve bitü yazup vérmek ḡāyet mübārekdür. Ve her kim ⁽¹⁷⁾ bu günde sefer étsē fā³idesi çok ola. Ve av avlamak hūbdur. Ve her kim bu günde hayvānlardan ⁽¹⁸⁾ nesne şatun alsā elinde çok zamān ḡala ve andan çok şādlık bula. Ve her kim bu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

gündə həstə ola, ⁽¹⁹⁾ həstəliğı qatı ola; ve anuñ üzərinə qorqmaq gerek, sekiz günə degin. Ve her kim bu gündə vücūda gelse ⁽²⁰⁾ bāy ola. Ve her kim bu gündə qaça, gėrū bulunmaya; meger ki öle, gün seşenbih ola. Ve her kim bu gündə ⁽²¹⁾ ekin biçse veyā yemiş dərse şazilix bula. Ve her kim bu gündə alup şatsa fā'idə éde.

Ayuñ yedinci ⁽²²⁾ günü mübārekdür; huşuşan sultānları görmək ve anlar ilə müşāhəbet eylemek. Bu gündə hayr çokdur. ^[79b] ⁽¹⁾ qan almaq ve sefer eylemek ve kul ve qaravaş şatun almaq qatı mübārekdür. Ve her kim bu gündə qaça, gėrū bulına ⁽²⁾ beş günə degin; eger beş günə degin bulunmaz işə şonra bulunmaya. Ve her kim bu gündə həstə olsa həstəlik ⁽³⁾ qatı ola; andan şonra həstəlikdən qurtulup sağliq bula.

Ayuñ sekizinci günü mübārekdür. Av avlamak ⁽⁴⁾ ve sultānlar yüzün görmək ve həcet dilemek mübārekdür. Ve bu gündə sefer eylemek gerekmez; elden geldikçe ⁽⁵⁾ şakinmaq gerekdür. Ve eger sefer éderse şadaqa vére. Dört ayaklı şatun almaq eyüdü. Ve her kim ⁽⁶⁾ bu gündə həstə ola, bir haftaya degin hoş olursa halāş bula; ve illā vefāt éde. Ve her oğlan ki ⁽⁷⁾ bu gündə toğa, yerində durmaya.

Ayuñ tokuzuncı günü mübārekdür. Ve her kim bu gündə sefer éde, maşşūdına ⁽⁸⁾ ériş. Ve ot içmek ve ekin ekmek eyüdü. Ve her kim bu gündə qaça, bulına. Alup ve şatmaq eyüdü; ⁽⁹⁾ huşuşan kim hayvānāt almaq. Ve her kim bu gündə həstə ola, həstəliğı uzak çeke. Ve her kim bu gündə vücūda ⁽¹⁰⁾ gelse cömri uzun ola.

Ayuñ onuncı günü mübārekdür; bu gündə Nuh peygamber (*c.a.m.*) vücūda geldi. Her kim bu gündə ⁽¹¹⁾ anasından toğa, rızıklı ola; hergiz derviş olmaya. Ve bu gündə qan almaq ve ot içmek eyüdü. Ve sultānları ⁽¹²⁾ ve begleri görmemek gerekdür démişler.

Ayuñ on birinci günü av avlamak için hūbdur. Her kim bu gündə həstə ⁽¹³⁾ ola, on günə degin hoş olmaz işə öle. Ve şatu bāzār étmək hūbdur. Ve hayvān almaq hūbdur. ⁽¹⁴⁾ Ve her oğlan ki bu gündə vücūda gele, şālih ve dīndār ola. Ve her kim bu gündə qaça, gėrū bulunmaya. Eger ⁽¹⁵⁾ bu gündə həstə olsa tiz şihhat bula.

Ayuñ on ikinci günü mübārekdür. Her kim bu gündə vücūda ⁽¹⁶⁾ gele cömri uzun ola ve sultāndan çok hayr bula. Ve bu gündə çekişmekden hāzer éde. Perhiz eyleye dār-ı harbe ⁽¹⁷⁾ çenk étmeye ve çenge varmaya ve tırnak kesmeye ve ton yumaya ve başın yumaya. Ve ammā bu gündə yemiş ⁽¹⁸⁾ dēre ve ekin biç ve bir yerden bir āhir yere naql eyleye. Her kim bu gündə qaça, bulına. Ve her kim bu gündə həstə ⁽¹⁹⁾ olsa həstəliğı uzak çeke; ölümə yakın vara, gėrū şihhat bula; ol həstəlikdən ölmeye, eyü ola.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

(20) Ayuñ on üçüncü günü nuñusdur, [...] bir gündür; bu günde ğāyet hāzer étmek gerekdür ve şadaķa⁽²¹⁾ vérmek gerekdür ve bu günde sultān görmemek gerekdür. Ammā denizde ve kıarada av avlamak eyüdüdür. Ve baş⁽²²⁾ yumak ve ğusl eylemek ve tırnak kesmek eyüdüdür. Her kim bu günde ğasta olsa şıñhat bulak. Ve her oğlan ki^[80a] (1) bu günde vücüda gelek, ğamr içici ola ve yalancı ola.

Ayuñ on dördüncü günü mübārekdür. Her kim bu günde⁽²⁾ toğa, ğüb kılıklı ola. Bu günde tođanuñ řāli'ci *ta'lim-i 'ilm* ya'nī 'ilm öğrenmege eyüdüdür ve 'ömrinüñ āhirinde⁽³⁾ bāy ola. Bu gün «*Lebbeyk*» dénicek gündür; sultānları görmek eyüdüdür. Her kim bu günde kaçak,⁽⁴⁾ bulunmayak. Evlenmek ve cümle ğacāta mu'āmele étmek eyüdüdür. Ve her kim seferé ğitsé necāt bulak ve şıñhat ve selāmetle⁽⁵⁾ ğerü gelek. Ve her kim bu günde ğasta olsa, eđer iki haftaya değin ğoş olmayak, andan kıorkmak gerek.⁽⁶⁾ Ve bu günde ot içmek mübārekdür, démişlerdür.

Ayuñ on beşinci günü mübārekdür; ğacet dilemek⁽⁷⁾ için ve sebebler için. Ammā bu günde seferé ğitmek yokdur, ne kıadar cehd olur işe. Ve şatmak yokdur;⁽⁸⁾ lākin şatun almak kıatı eyüdüdür. Her kim bu günde anadan toğa, řāli'ci kıutlu ola. Her kim bu günde⁽⁹⁾ ğasta olsa andan kıorkmak gerekdür; ve mevt yarağın görmek gerekdür.

Ayuñ on altıncı günü nañsdu;⁽¹⁰⁾ ve nuñüseti nihāyet mertebededür. Her kim bu günde sefer eylesé helāk olur. Bu günde şadaķa vérmek⁽¹¹⁾ gerekdür. Ve bu günde vücüda gelen ekşer iñtimāl delü ola. Ammā bāzırgānlıđa ve 'imārete ve ekin⁽¹²⁾ ekmege kıatı mübārekdür. Her kim bu günde kaçak, bulınak. Ve her kim bu günde ğasta olsa anja ölüm ğavfi⁽¹³⁾ vardur.

Ayuñ on yedinci günü ğāyet mübārek gündür; cemī' ğacetlere şürü'c edeler. Ve ğusl⁽¹⁴⁾ eylemek ve kendüsin pāk eylemek ğāyetde eyüdüdür. Ve her kim bu günde kaçak, bulınak. Ve her kim bu günde⁽¹⁵⁾ vücüda gelek 'ömri uzun ola.

Ayuñ on sekizinci günü mübārekdür. Bu günde deniz ve kıarak seferi étmek⁽¹⁶⁾ mübārekdür. Her ğacet ve sebep mübārek olur. Ve her kim cenk étmege başlayak zafer bulur. Ve almak ve şatmak⁽¹⁷⁾ ğuşuşan ki ğayvānāt alup şatmak ğāyet eyüdüdür. Ve her kim bu günde vücüda gelek, 'ömri uzun ola;⁽¹⁸⁾ ve ğasta olan şıñhat bulak.

Ve ayuñ on toközüncü günü mübārekdür; bu günde İşğak 'a.m. vücüda geldi.⁽¹⁹⁾ Bu gün kıamü ğacetlere muvāfiķdu. Her kim bu günde vücüda gelek, dīndār ve muttākī ve 'ömri uzun ola.⁽²⁰⁾ Bu günde şan'atā verilen oğlan, şan'atı tīz öğrené ve felāñ bula. Ve her

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

kim bu günde hasta ola, selâmet ⁽²¹⁾ bulâ. Ve her kim bu günde sefere gide, çok hayr bulâ ve seferi mübârek ola.

Ayuñ yigirminci günü mübârekdür. ⁽²²⁾ Her kim bu günde sefer éde, ganîmetler bulâ; ve berr ü baħrdê cemîc âfetlerden halâş ve selâmet bulâ. Ve her kim ^[80b] ⁽¹⁾ <her kim> bu günde hasta ola, eger yédi gün geçê necât bulâ. Ve bu günde kaçan kul bulunmayâ. Ve her ne kim ⁽²⁾ yitse bulunmayâ.

Ayuñ yigirmi birinci günü nâ-mübârek ve naħsdur; *na'üzü bi-llâhi min şarri hâzâ l-yawm*. Bu günde ⁽³⁾ kendü evünden çıkmayâşın. Ammâ kan almak gâyet eyüdü. Ve sefer étmek eyüdü. Ve alup şatmak ⁽⁴⁾ eyüdü. Ve her kim hasta olsa hastalığı uzun ola; bu günde hasta olana korku vardır. ⁽⁵⁾ Ve her kim bu günde kaçâ, gerü bulna. Ve her kim bu günde vücûda gelse ömri uzun ola.

Ayuñ yigirmi ikinci ⁽⁶⁾ günü mübârekdür. Sultân görmege ve hâcetler taleb étmeye ve çiftlenmeye ve cümle mu'amelâta mübârekdür. Ve her kim ⁽⁷⁾ bu günde hasta olsa, eger on üç gün geçê, gerü necât bulâ; ve cümle korkulardan emîn ola. Ve her kim ⁽⁸⁾ bu günde kaçâ, gerü bulna. Ve her kim bu günde vücûda gele, ömri uzun ola. Ve her kim bu günü hoş ⁽⁹⁾ görsê mübârek ola.

Ayuñ yigirmi üçüncü günü mübârekdür; sefer étmeye ve cümle hâcetlere ve ortaklığa ⁽¹⁰⁾ ve kazî bitîsin yazmağa ve dâhî sultânlar görmege. Ve her kim bu günde sefer éde, ganîmet bulup ⁽¹¹⁾ şihhat ve selâmet-le gele.

Ayuñ yigirmi dördüncü günü nâ-mübârekdür; fir'avn bu günde toğdı, *na'üzü bi-llâhi min şarrihî*. ⁽¹²⁾ Katı naħs gündür, ortaklığa. Ve her kim bu günde cenge başlaya, haşmı ana gâlib olur. Her kim bu günde ⁽¹³⁾ kaçâ, dilene yâhud yırtıcı cânvar yeye. Ve her kim bu günde hasta ola, kan ala, hastalığı ziyâde ola. ⁽¹⁴⁾ Ve her kim bu günde vücûda gele, şedîd ola.

Ayuñ yigirmi beşinci günü naħs gündür; Hağ *ta'âlâ* ⁽¹⁵⁾ mü'minleri bu günün şerrinden şaklaya; katı naħsdur. Ve bu günde ehl-i Başra'ya yédi dürlü 'azâb ⁽¹⁶⁾ nâzil oldı. Her kim bu günde hasta ola, ana katı korku vardır; hâzer étmek gerekdür. Bu günde ⁽¹⁷⁾ her kişi kendü kudretince şadağa vérmek ve in'âm ve ihsân étmek gerekdür. Her kim bu günde kaçâ, yerden ⁽¹⁸⁾ aşığı düşê. Ve her kim bu günde vücûda gele, rencê ére; tiz ole. Hağ *ta'âlâ* Mûsâ (*'a.m.*)['ya] buyurdı ki: «*izrib* ⁽¹⁹⁾ *bi-aşâ-ka l-hacar*» dedi.

⁷ "Ásanla kayaya vur!" ALLAH: *Kur'an*: 2. Bakara 60; 7. A'raf 160.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Ayuḡ yigirmi altıncı günü mübârekdür, ticâret için. Ve her kim bu günde ḡasta ola, ⁽²⁰⁾ renci dizinden ola; eger yedi gün geçerse necât bulâ. Ve her kim bu günde vücûda gelse °ömri uzun ⁽²¹⁾ ola. Ve her kim bu günde çiftlene, yaşaya; illâ kim ayrılalar. Ammâ ḡacet dilemek mübârekdür.

Ayuḡ yigirmi ⁽²²⁾ yedinci günü mübârekdür; alup şatmak, ḡuşuşan ki ḡayvân alup şatmak ve ḡacet dilemek. ^[81a] ⁽¹⁾ ve her kim bu günde ḡasta ola, anuḡ işi katı ola; tâ yigirmi güne deḡin. Eger yigirmi gün geçse, selâmetlik bulâ. ⁽²⁾ Ve her kim bu günde kaçâ, bulunmayâ. Ve her oḡlan ki vücûda gele, ḡayrât üzerine muvâfiḡ ola. Ve bu günde ⁽³⁾ sultân görmek be-ḡâyet ḡübdür; andan bu kimesneye ḡayr érişse.

Ayuḡ yigirmi sekizinci günü ⁽⁴⁾ bir gündür kim alup şatmak ve sefer étmek yaramazdur. Ve her kim bu günde ḡasta ola, eger yedi günü ⁽⁵⁾ geçse, necât bulâ. Her kim bu günde vücûda gele ḡalk içinde ḡürmetlü ola. Ve her kim düşmanıyla bu günde ⁽⁶⁾ çekişse maḡşûdi ve murâdi ḡâşıl ola.

Ayuḡ yigirmi toḡuzuncı günü mübârek gündür, ⁽⁷⁾ ticâret için ve ḡamû ḡacetler için ki dileye; ḡuşuşan ki seferé ḡitmek ḡâyet eyüdür. Her kim bu günde ⁽⁸⁾ seferé gide, ḡinâ ḡâşıl éde ve cemîc âdemlerden müstaḡnî ola.

Ayuḡ otuzuncı günü mübârekdür; ⁽⁹⁾ ḡamû ḡacetler [içün]. Her kim bu günde vücûda gelse, °ömrinüḡ âḡirinde bây ola ve ululuk bulâ ve toḡrı ⁽¹⁰⁾ sözlü ola ve ḡamû rencden emîn ola, demişler. *Lâ ya'lamu 'l-ḡayba illâ 'llâh wa 'llâhi a'lam bi 'ş-şawâb.*

⁽¹¹⁾ *Ḳad vaḡa'â 'l-ferâḡ fi tanmîḡ ḡâziḡi 'r-risâle'î 'ş-şerîfe'î min te'ellüfâ'î 'l-merḡûm eḡ-şeyḡ Muşlaḡa 'd-dîn [...]* ⁽¹²⁾ *bi-ibni 'l-Vefâ 'alâ yedi şâḡibuhâ şidde'î 'l-ḡâl ve ḡalbiḡi maḡbûl Aḡmed bin ḡaydar fi 'l-yevmi 'r-râbi'c ve 'l-işrîne* ⁽¹³⁾ *min şehri muḡarremi 'l-ḡarâmi fi şuhûri sene'îm seb'â ve tis'îne va tis'â-mi'e.* (h. 24 Muharrem 997 - m. 13 Aralık 1588)

4. Sözlükçük⁸

Ḳamer (a. i. ḡ-m-r): *astr.* Ay. (Mâh).

Mirrîḡ (a. i. m-r- y-ḡ): *astr.* Merih, Sakıt, Mars.

Müşterî (a. i. m-ş-t-r-y): *astr.* Sakıt, Erendiz, Jüpiter, Mars. Sa'd-i ekber.

⁸ Sözlükte sadece metinde geçen yıldız isimlerine yer verilmiş, karşılıklar Ferit DEVELLIOḒLU'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı sözlüğünden alınmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Şems (*a.i. ş-m-s*): *astr.* Güneş.

°Uṭārid (*a.i. °-ṭ-°-r-d*): *astr.* Arzıtilek (Merkür). [Bu seyyâreye Pazar gecesi ile çarşamba hâkimdir. Bunun altında doğanlar, anlayışlı, kavrayışlı, zekî, kurnaz olurlar.]

Zühal (*a. i. z-ḥ-l*): *astr.* Sekendiz, Satürn gezeğini. [Nahs-ı ekber sayılır, gam, kaygı vericidir. ahmaklık, câhillik, pintilik, yalan ve fenâlık, bu yıldızın altında doğanlara olur].

Zühre (*a.i. z-h-r-h*): *astr.* Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran, Venüs. Sa'd-i asgar.

4.1. Arapça ibareler

°a.m. (< °aleyhi °s-selām ‘Selam onun üzerine olsun!’) 79b/10, 80a/18, 80b/18.

izrib bi-aşā-ke °l-ḥacer 80b/19 “Âsanla kayaya vur!”
ALLAH: *Kur’an*: 2. Bakara 60; 7. A’raf 160.

lā ya’lemü °l-ḡaybe illā °llāh ‘Bilinmeyeni sadece Allah bilir.’ 78a/17, 81a/10.

Lebbeyk 80a/3 ‘Medet, yardım!’ < Ar. ‘Buyurun, emredersiniz, emredin!’ (*Lebbeyk dénicek gündür* 80a/3)

ne°üzü bi-°llāhi min şerri hāzā °l-yevm ‘Bu günün kötülüğünden Allah’a sığınırız.’ 80b/2.

na°üzü bi-°llāhi min şerrihî ‘Onun kötülüğünden Allah’a sığınırız.’ 80b/11.

sübḥānehü ve ta°ālā ‘Onu her türlü eksiklikten tenzih ederim ve O yücedir.’ 78b/21.

va °llāhi a°lam bi °ş-şavāb ‘Doğrusunu Allah bilir.’ 81a/10.

5. KAYNAKÇA

ARAT, Reşit Rahmeti (1986). “Özbek halk edebiyatı örnekleri: Öydin öyge köçmek-ni beyâni”, (Yayına Hazırlayan: Osman F. SERTKAYA) *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 1982-1983, s. 1-28.

ATASOY, Faysal Okan (2001). *Melhame-i Şeyh Vefa Giriş-Metin-Sözlük*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

- AYDÜZ, Salim (1993). *Osmanlıda Münecimler ve Münecimbaşılık*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış).
- Bir Semte Vefa - Bildiriler* [Ed. N. Bilge ÖZEL İMANOV, Yunus UĞUR], İstanbul 2009, Klasik Yayınları.
- BOYRAZ, Şeref (2006). *Fal Kitabı Melhemeler ve Türk Halk Kültürü*, İstanbul: Kitabevi.
- BURSALI, Mehmed Tahir (1972). *Osmanlı Müellifleri*, (2. Baskı, Cilt I), İstanbul: Meral Yayınevi.
- ABDURRAHMAN CAMÎ. (1289). *Nefahatü'l Üns*, (Çev. LÂMÎ ÇELEBİ, *Tercüme-i Nefahatü'l Üns*), İstanbul.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1992), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- ERDEMİR, Avni (1999). *Muslihu'd-din Mustafa İbn Vefa hayatı, eserleri, tesirleri ve manzum eserlerinin tenkidli metni*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi (Basılmamış).
- ERDOĞAN, Abdülkadir (1941). *Fatih Mehmed Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkiri Şeyh Vefa - Hayatı ve Eserleri*, İstanbul: Ahmed İhsan Basımevi.
- HAMMER, Joseph von (1989). *Büyük Osmanlı Tarihi* (Cilt 3), İstanbul: Üçdal Neşriyat.
- HOCA SADEDDİN EFENDİ (1992). *Tâcü 't-Tevârih* (Cilt 3), (Haz. İsmet PARMAKSIZOĞLU,) Ankara: Kültür Bakanlığı.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin (1997). *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi* (Cilt I), İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi; Research Centre for Islamic History Art & Culture (IRCICA).
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin (2002). "Osmanlı İmparatorluğunda Klasik Bilim Geleneğinin Tarihçesi", *Genel Türk Tarihi* (Ed. Hasan Celal GÜZEL, & Ali BİRİNCİ), (Cilt 6, s. 488-521), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin - KAÇAR Mustafa (2002). "Osmanlı Bilimine Toplu Bakış", *Yeni Türkiye* 33 (Osmanlı Özel Sayısı III - Düşünce ve Bilim), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 481-489.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

-
- NALLINO, C. A. (1943). “Astroloji”, *İslam Ansiklopedisi* (Çev. Adnan ADIVAR, , Cilt III, s. 682-686). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- OKAN, Aysel (1968). *İstanbul Evliyalari*. İstanbul: Yeni Gür Matbaası.
- PAKALIN, Mehmed Zeki (2004). *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı b., Cilt 2). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- ŞANLI, İsmet (2003). “XVI. Yüzyıl divan şâiri Fedâyî ve Fâl-nâme-i Kur'ân-ı 'Azîm'i” *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2003/2, s. 161-178.
- TAŞKÖPRİZÂDE İSÂMÜDDİN EBİ'L-HAYR AHMED BİN MUSTAFA (1989). *Hadâik al-Şakâyk*. (Çev.EDİRNELİ MECDÎ EFENDİ - Haz. Abdülkadir ÖZCAN vd.) İstanbul: Çağrı Yayınları.
- YILDIRIM, Cemal (1983). *Bilim Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.